scoalacool.ro

POLITICĂ ȘI DIPLOMAȚIE ÎN SECOLELE XVII-XVIII: MATEI BASARAB, VASILE LUPU, ȘERBAN CANTACUZINO, CONSTANTIN BRÂNCOVEANU ȘI DIMITRIE CANTEMIR

Contextul internațional

Secolul al XVII-lea - s-au produs importante modificări ale raportului de forțe între marile puteri europene:

a. Începutul ascensiunii Imperiului Rus;

b. 1618-1648 - Transilvania s-a implicat în Războiul de 30 de ani;

c. 1683 - eșecul celui de-al doilea asediu turcesc asupra Vienei a marcat începutul decăderii Imperiului Otoman și deschiderea „*Crizei orientale*” ⇒ 1699 - prin pacea de la Karlowitz s-a consacrat pierderea de către turci a Ungariei și a Transilvaniei, care au intrat sub stăpânire austriacă.

Ca urmare a afirmării Imperiului Rus, teritoriul românesc a intrat în zona de influenţă a patru mari puteri: Imperiul Otoman, Polonia, Austria şi Imperiul Rus.

Austria
Regatul Poloniei
Pașalâcul Podoliei
Kosice
Principatul Ungariei de Nord
Pașalâcul Uyvarului
Bratislava
Viena
Uyvar
Egri
Regatul Ungariei (Ungaria Imperială)
Buda
Pașalâcul Budei
Pașalâcul Egriului
Principatul Moldovei
Iași
Oradea
Pașalâcul Oradei
Principatul Transilvaniei
Kanije
Croația
Pașalâcul Kanijei
Agram
Alba Iulia
Timișoara
Pașalâcul Silistrei
Pașalâcul Timișoarei
Principatul Țării Românești (Valahiei)
Pașalâcul Bosniei
București
Silistra
Bosnasaray
Republica Veneției
Pașalâcul Rumeliei
Marea Neagră
Republica Ragusei
Marea Adriatică
Sofia
Muntenegru

Europa Centrală (1683)

- *Austria*
- Regatul Ungariei *(posesiune austriacă)*
- Croația
- *Alte posesiuni austriece*
- Imperiul Otoman
- Provincii otomane (pașalâcuri)
- State vasale otomanilor

Al doilea asediu otoman al Vienei (Austria, 1683)

ȚĂRILE ROMÂNE ÎN SEC. XVII - ÎNCEPUTUL SEC. XVIII

Gabriel Bethlen
1613-1629
Principe al Transilvaniei

Vasile Lupu
1634-1653
Moldova

Constantin Cantemir
1685-1693
Moldova

Șerban Cantacuzino
1678-1688
Țara Românească

Gheorghe Rákóczi I
1630-1648
Principe al Transilvaniei

Gheorghe Rákóczi al II-lea
1648-1657; 1659-1660
Principe al Transilvaniei

Matei Basarab
1632-1654
Țara Românească

Constantin Brâncoveanu
1688-1714
Țara Românească

Pașalâcul de la Buda

Pașalâcul de Oradea

Pașalâcul Timișoarei

Edișanul Tătarilor

IMPERIUL HABSBURGIC

REGATUL POLONIEI

MOLDOVA

TRANSILVANIA

ȚARA ROMÂNEASCĂ

IMPERIUL OTOMAN

M. Neagră

Capitale
Oraș reședință de județ
Oraș reședință de ocol
Alte localități
Confruntări armate
Tratate
Organizarea administrativă în 1711
Granițe statale
Granița județ, ocol
Curs de apă

Țările Române în secolul al XVII-lea

Secolul al XVII-lea - a fost caracterizat printr-o mai mare stabilitate politică, domnitorii români au renunțat la conflictul deschis cu Imperiul Otoman, înlocuindu-l cu acțiuni diplomatice menite să strângă legăturile dintre cele trei Țări Române și să le apropie pe acestea de puterile europene ostile otomanilor: Austria, Polonia și Imperiul Rus.

A doua jumătate a secolului al XVII-lea - regimul dominației otomane asupra Țărilor Române (instituit încă din anul 1538) a devenit tot mai apăsător: grecii au fost folosiți de către Poartă pentru a controla Țările Române, au primit titluri nobiliare, funcții și pământuri, fapt ce i-a adus în conflict cu boierii români.

Regimul dominației otomane asupra Țărilor Române s-a manifestat sub două forme: **I. Dominația economică:**

a. Tribut, **pescheș**, **geigea** și **mucarer**: sume și daruri în bani și/sau natură ce au fost plătite de domnitorii români în schimbul menținerii păcii, a păstrării autonomiei interne, cu ocazia diferitelor evenimente ce au avut loc la curtea sultanului (căsătorii și urcarea pe tron a sultanilor), cu prilejul promovării funcționarilor otomani în funcţii, respectiv pentru menținerea domnitorilor români pe tronul Țărilor Române;

b. Obligații în natură (cereale, vite și cai) și în muncă (transport și construcții);

c. Monopol comercial: dreptul turcilor de a cumpăra produse agricole românești la prețuri foarte mici.

Plata tributului în perioada sultanului Selim al III-lea (Turcia, secolul al XVII-lea)

Evoluția tributului în galbeni

Anul	Țara Românească	Moldova	Transilvania
1593	155.000	65.000	10.000
1606	35.000	30.000	10.000
1614	40.000	30.000	10.000
1630	130.000	?	?
1650	65.000	?	15.000
1661	?	?	40.000
1699	59.000	55.000	20.000
1703	92.000	?	Ocupată de austrieci
1713	100.000	-	-

Monopolul comercial otoman asupra materiilor prime și a produselor din spațiul românesc a afectat puternic comerțul autohton

Țările Române în secolul al XVII-lea

II. Dominația politică s-a exercitat prin:

a. Amestecul sultanilor în numirea domnitorilor: a dus la reducerea duratei domniilor, pe tronul Țărilor Române perindându-se, în această perioadă, un număr foarte mare de domnitori;

b. Controlul asupra politicii duse de domnitor prin intermediul boierilor români de la curtea domnească, cât și prin trimișii Porții (în special greci): acest lucru a permis instaurarea unui climat de insecuritate politică, domnii din cele trei Țări Române fiind expuși intrigilor de la curte și subordonați intereselor boierilor, instituindu-se, astfel, regimul boieresc în Țara Românească și Moldova.

Secolul al XVII-lea - în ciuda crizei de autoritate cu care s-a confruntat domnia în Țările Române în această perioadă, au existat domnitori care s-au distins prin politica abilă dusă cu scopul ieșirii din sfera de influență a Imperiului Otoman: Matei Basarab, Vasile Lupu, Şerban Cantacuzino, Constantin Brâncoveanu și Dimitrie Cantemir.

Cheltuieli făcute pentru cumpărarea domniei

1. Matei Basarab a plătit în anul 1632 400.000 de galbeni.
2. Radu Leon a plătit în anul 1664 200.000 de galbeni.
3. Dimitrie Cantemir a plătit în anul 1710 300.000 de galbeni.

Schimbări de domni și principi

Țara Românească	Moldova	Transilvania
1601-1716 27 de domni	1601-1711 51 de domni	1601-1711 Aproximativ 20 de principi

I. Matei Basarab (Ţara Românească: 1632-1654)

Politica internă:

a. Cu sprijinul boierilor români a încercat înlăturarea boierilor greci din Sfatul Domnesc;

b. A urmărit dezvoltarea economică a țării;

c. A sprijinit construirea de lăcașuri de cult (cea mai cunoscută ctitorie a fost Mănăstirea Arnota).

Politica externă:

A inițiat legături cu austriecii și cu regele Poloniei, în scopul realizării unei alianțe antiotomane.

1633-1651 - a întreținut relații cu principii Transilvaniei, Gheorghe Rackoczi I (1630-1648) și Gheorghe Rackoczi al II-lea (1648-1660), cu care a încheiat un tratat de alianță prin care și-au promis sprijin reciproc.

1650 - a încheiat o înțelegere de ajutor reciproc cu hatmanul cazacilor, Bogdan Zinovi Mihailovici Hmelnițki.

Pe tot parcursul domniei sale s-a aflat în conflict cu domnul Moldovei, Vasile Lupu, care a urmărit să îi ocupe tronul.

Matei Basarab și soția sa, doamna Elena

Mănăstirea Arnota (sat Bistrița, județul Vâlcea)

II. Vasile Lupu (Moldova: 1634-1653)

Politica internă:

a. S-a sprijinit pe boierii greci în conducerea țării, ceea ce i-a nemulțumit pe boierii pământeni;

b. Om de cultură, a ridicat numeroase biserici și mănăstiri (cea mai cunoscută ctitorie domnească a fost Mănăstirea *„Sfinții Trei Ierarhi”* din Iași) și a publicat culegerea de legi cunoscută sub numele de *Carte românească de învățătură* sau *Pravila lui Vasile Lupu* (1646).

Politica externă:

1638 - a încheiat un tratat de alianță cu principele Transilvaniei, Gheorghe Rackoczi I.

1639 - la Ojogeni (23 noiembrie/3 decembrie) și la Nenișori (pe râul Ialomița), a încercat să îl îndepărteze de pe tron pe domnul Țării Românești, Matei Basarab, dar a fost înfrânt.

1644-1648 - perioada de îmbunătățire a relațiilor domnului moldovean cu Matei Basarab.

1646 - Vasile Lupu a încheiat cu Transilvania o convenție de bună vecinătate și de extrădare.

27 mai 1653 - la Finta, a avut loc ultima încercare a lui Vasile Lupu de a ocupa tronul Țării Românești ⇒ îndepărtarea sa de pe tronul Moldovei.

Vasile Lupu

Carte românească de învățătură **(1646)**

Mănăstirea *„Sfinții Trei Ierarhi”* (Iași)

III. Șerban Cantacuzino (Țara Românească: 1678-1688)

Politica internă:

a. A întărit autoritatea domnească și a pus capăt anarhiei provocate de grupurile boierești, care au încercat să preia puterea;

b. A sprijinit Biserica prin construirea de mănăstiri (Mănăstirea Cotroceni) și lăcașuri de cult (Biserica *„Sfântul Eftimie”* - Fundenii Doamnei).

Politica externă:

Domnitorul muntean a urmărit încheierea unei alianțe antiotomane cu Austria.

1683 - Șerban Cantacuzino, cu toate că a participat cu trupe alături de Imperiul Otoman la asediul Vienei, a ajutat, în secret, trupele austriece, oferindu-le acestora informații despre acțiunile trupelor inamice.

1684-1688 - după înfrângerea armatelor otomane în fața zidurilor Vienei, Șerban Cantacuzino a intrat în tratative cu austriecii, în vederea încheierii unei alianțe antiotomane: habsburgii i-au promis domnului muntean domnia ereditară și titlul de baron în cadrul Austriei ⇒ tratativele nu au fost însă finalizate, ca urmare a morții domnului Țării Românești.

Șerban Cantacuzino

Replica crucii ridicată de Șerban Cantacuzino la Viena (1683)

Mănăstirea Cotroceni (București)

Biserica *Fundenii Doamnei* (Fundeni)

IV. Constantin Brâncoveanu (Țara Românească: 1688-1714)

Politica internă:

a. S-a preocupat de întărirea autorității domnești în raport cu boierii;

b. A reorganizat sistemul fiscal;

c. A sprijinit Biserica prin construirea de lăcașuri de cult (Mănăstirea Hurezi și Mănăstirea Govora) și a clădit Palatul Mogoșoaia (stilul brâncovenesc);

d. A contribuit la înflorirea culturii prin sprijinul acordat tipăririi de cărți în tipografiile din Târgoviște și Râmnic.

Politica externă:

Constantin Brâncoveanu a înțeles că alungarea otomanilor din Europa ar fi deschis calea expansiunii austriece ⇒ ca să slăbească presiunea habsburgilor, a căutat o contrapondere în Polonia și Imperiul Rus.

Domnul muntean a urmărit permanent menținerea unor relații bune cu Imperiul Otoman, pentru a nu trezi suspiciuni cu privire la politica externă antiotomană.

Constantin Brâncoveanu

Palatul Mogoșoaia

IV. Constantin Brâncoveanu (Țara Românească: 1688-1714)

1689-1690 - relațiile cu Austria au fost încordate, Brâncoveanu fiind nevoit să respingă două atacuri ale habsburgilor asupra Țării Românești și să îi alunge pe aceștia din Transilvania.

1698 - Constantin Brâncoveanu a făcut propuneri Imperiului Rus în vederea declanșării unui conflict antiotoman.

Brâncoveanu a încercat încheierea unei alianțe cu Polonia îndreptate împotriva turcilor, dar a renunțat la acest proiect datorită încapacității de luptă a statului polonez.

1709 - între Țara Românească și Imperiul Rus condus de Petru I cel Mare (1682-1725) s-a încheiat o convenție secretă antiotomană: conform tratatului, Petru I cel Mare a promis că va garanta independenţa Țării Românești, drepturile ereditare ale lui Brâncoveanu, l-a făcut pe acesta Cavaler al Ordinului Sfântul Andrei și a promis sprijin militar împotriva Imperiului Otoman.

1714 - la Istanbul, domnul muntean, înlăturat de la domnie de către otomani (intrigile boierești, averea mare și alianțele antiotomane pe care Brâncoveanu a încercat să le creeze pe parcursul domniei sale i-au adus sfârșitul), a fost executat, împreună cu cei patru fii ai săi şi ginerele Enache Văcărescu.

Constantin Lecca - *Uciderea Brâncovenilor*

V. Dimitrie Cantemir (Moldova: 1693; 1710-1711)

Domnitorul Cantemir a fost un mare cărturar al umanismului românesc, printre ocupațiile sale diverse numărându-se cele de enciclopedist, etnograf, geograf, filosof, istoric, lingvist, muzicolog și compozitor (a fost membru al Academiei de Științe din Berlin).

Principalele sale opere au fost următoarele: *Istoria Creșterii și Descreșterii Imperiului Otoman* (1714-1716), *Descrierea Moldovei* (1714-1716) și *Hronicul vechimei romano-moldo-vlahilor* (1719-1722).

Politica internă:

a. A luat măsuri pentru întărirea puterii centrale;

b. S-a sprijinit pe mica boierime și pe orășeni împotriva marilor boieri;

c. A realizat o reformă fiscală.

Politica externă:

1710-1711 - Cantemir s-a orientat spre o alianță antiotomană cu Imperiul Rus.

13 aprilie 1711 - la Luțk (Ucraina), a încheiat un tratat de alianță cu Petru I cel Mare: conform tratatului, Imperiul Rus a recunoscut domnia ereditară în familia lui Cantemir, independența și integritatea Moldovei și a promis sprijin militar împotriva Imperiului Otoman.

7/18-11/22 iulie 1711 - la Stănilești pe Prut, armatele ruso-moldovene au fost înfrânte de forțele otomane, iar Dimitrie Cantemir s-a refugiat la curtea împăratului Rusiei.

Dimitrie Cantemir

Petru I cel Mare

DEMETRIUS CANTIMIR
PRINCEPS MOLDAVIAE

ISTORIA CREȘTERILOR ȘI A DESCREȘTERILOR CURȚII OTHMAN[N]ICE

HISTORIA
INCREMENTORUM ATQUE DECREMENTORUM
AULAE OTHOMANICAE

DIMITRIE CANTEMIR

DESCRIEREA MOLDOVEI

Urmări

1711/1716 - în Moldova, în contextul încheierii domniei lui Dimitrie Cantemir, și în Țara Românească, după finalizarea domniei lui Ștefan Cantacuzino (1714-1716), Imperiul Otoman a înlocuit domniile pământene cu cele fanariote.

Țările Române la începutul secolului al XVIII-lea

BIBLIOGRAFIE

1. Dumitrescu, Doru, Manea, Mihai, *Mic dicționar enciclopedic de termeni istorici*, Editura Meronia, București, 2008.
2. Barnea, Alexandru (coordonator), Manea, Vasile Aurel, Palade, Eugen, Teodorescu, Bogdan, *Istorie: Manual pentru clasa a XII-a*, Editura Corint, București, 2007.
3. Petre, Zoe (coordonator), Căpiță, Carol, Stănescu, Ecaterina, Lung, Ecaterina, Livadă-Cadeschi, Ligia, Ciupală, Alin, Țurcanu, Florin, Vlad, Laurențiu, Andreescu, Sorin, *Istorie: Manual pentru clasa a XII-a*, Editura Corint, București, 2008.
4. Adăscăliței, Felicia, Lazăr, Liviu, *Istorie: Manual pentru clasa a XII-a*, Editura Corvin, Deva, 2007.
5. Bălușoiu, Valentin, Grecu, Maria, *Istorie: Manual pentru clasa a XII-a*, Editura Didactică și Pedagogică, București, 2007.
6. Scurtu, Ioan, Cristea, Niculae, Curculescu, Marian, Dincă, Constantin, Soare, Aurel Constantin, *Istorie: Manual pentru clasa a XII-a*, Editura Economică Preuniversitaria, București, 2008.
7. Dondorici, Florentina, Lica, Elena Emilia, Poamă, Emil, Ionescu, Vasile, Osanu, Octavian, Stoica, Relu, *Istorie: Manual pentru clasa a XII-a*, Editura Gimnasium, București, 2008.
8. Stan, Magda, Vornicu, Cristian, *Istorie: Manual pentru clasa a XII-a*, Editura Niculescu ABC, București, 2015.
9. Bărbulescu, Mihai, Deletant, Dennis, Hitchins, Keith, Papacostea, Șerban, Teodor, Pompiliu, *Istoria României*, Editura Corint Educațional, București, 2014.
10. Giurescu, Constantin C., *Istoria Românilor*, Editura ALL, București, 2019.
11. Constantiniu, Florin, *O istorie sinceră a poporului român*, Editura Univers Enciclopedic Gold, București, 2008.
12. Bulei, Ion, *O istorie ilustrată a românilor*, Editura Litera, București, 2018.
13. Djuvara, Neagu, *O scurtă istorie ilustrată a românilor*, Editura Humanitas, 2013.
14. Pop, Ioan-Aurel, *Scurtă istorie a românilor*, Editura Litera, București, 2019.
15. Hitchins, Keith, *Scurtă istorie a României*, Editura Polirom, Iași, 2015.
16. XXX, *Cei mai de seamă domnitori români*, Editura Silvius Libris, Chișinău, 2015.
17. Otu, Petre (coordonator), *100 de bătălii din istoria românilor*, Editura Litera, București, 2021.
18. Murgescu, Bogdan, *Țările Române între Imperiul Otoman și Europa creștină*, Editura Polirom, Iași, 2012.
19. Imagini: Google Images (domeniul public).

😁 Vă mulțumim pentru atenție! 🎉

ȘCOALA COOL

EDUCAȚIE PRIN CONȚINUT